

Vrijwilligers oogsten jaarlijks de olijven in Nes Ammim.

Tientallen Joden en Palestijnen ontmoeten elkaar in een buurt waar haat steeds op de loer ligt. FOTO'S NES AMMIM

Partij kiezen doet Nes Ammim niet

Leontine Veerman
Jeruzalem

Het resultaat van de dialoog tussen religies is moeilijk of niet te meten, zegt hoogleraar Simon Schoon. Hij is hét gezicht van Nes Ammim, de christelijke nederzetting in het noorden van Israël.

De bewoners van dit dorp proberen bruggen te bouwen tussen Joden en Palestijnen. En dat moet zo blijven, vindt Schoon. „Ik ben me goed bewust van de stemming in Nederland. Men is moe van het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Er wordt sterke druk uitgeoefend om partij te kiezen voor een van beide kampen. De polarisatie en radicalisering is groot. De ideologie van Nes Ammim, de middenweg bewandelen, wordt geridiculiseerd. Wij worden als een stelletje slapjanussen beschouwd die doekjes voor het bloeden uitleiden en om de hete brij heendraaien. Maar voor mij is het helpen zoeken naar een mogelijk compromis een geloofsstandpunt. Het is de taak van de kerk en van Nes Ammim om te luisteren naar beide kanten en ontmoetingen te faciliteren.”

Schoon heeft er net weer een jaar Nes Ammim op zitten. Een jaar van bezinning en van de zaak verdedigen tegenover een verdeelde kerkelijke achterban.

Dat was ooit anders. In de jaren zeventig, Nes Ammim was een jaar of tien oud, vertoefde hij er als dominee met vrouw en vier kinderen.

Tussen de theologische en pastorale werkzaamheden door baggerde hij in korte broek en veel langer haar dan vandaag door de rozen en avoca-dostruiken die het dorp van inkom-

sten voorzagen. Het was de tijd van de euforie. Israël werd als een godswonder gezien en vrijwilligers, mede gedreven door schuldgevoel over de nazismisdaden en het christelijke anti-judaïsme dat aan de jodenhaat had bijgedragen, stroomden toe om te helpen bij de opbouw van het land. Men wilde solidariteit betuigen en gestalte geven aan de theologische koerswijziging: wederzijds respect in plaats van Jodenzending.

Aan het begin van deze eeuw heeft de euforie plaatsgemaakt voor ambivalentie. De synode van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) heeft weliswaar in het voorjaar opnieuw bijna unaniem haar 'onopgeefbare verbondenheid tussen de Kerk en

zich kunnen nemen. Volgens Schoon heeft dat niet alleen met politiek te maken, maar verhindert de economische situatie mensen ook om die stap te zetten.

Intussen slaagt het dorp er dankzij het hotel, de jeugdherberg en de verhuur van woningen aan Israëliërs nog steeds in zichzelf financieel te onderhouden. Dat moet ook. De PKN stelt alleen fondsen beschikbaar voor wat het 'extra-ideële werk' wordt genoemd, de dialooggroepen, die zwaar gesubsidieerd worden.

Jaarlijks ontvangt Nes Ammim een stuk of vijftien groepen Joodse en Palestijnse Israëliërs die deze neutrale plek kiezen om met elkaar te praten.

Een soort Camp David in Israël, zij het dat de christelijke gastheren en vrouwen zich nadrukkelijk niet met de inhoud of vorm van de gesprekken bemoeien, om bevoogding te voorkomen.

Er zijn al te veel westerlingen in Israël die weten hoe het moet, zegt Schoon. Nes Ammim verzorgt de infrastructuur, maar de inhoud van de programma's is in handen van een lokaal comité dat uit drie Joden en drie Arabieren bestaat. Schoon zit erbij en luistert ernaar, en is onder de indruk van de moed van de deelnemers. Schoon: „Ik zie hoe Israëliëse en Palestijnse scholieren en studenten met elkaar in gesprek komen en hoe ze durven gevoelige kwesties aan de orde te stellen, zoals de stichting van de staat Israël en de rol van godsdienst in het conflict. Dat is bevoogdend en daar heb ik veel bewondering voor.”

Je kunt je voorstellen dat iedere prille vorm van toenadering ontroerend is. Maar is het niet zo, om het

Het christelijke dorp Nes Ammim in Israël staat niet aan de kant van de Joden, al is het ooit opgezet uit steun aan hen. Maar men kiest ook niet de kant van de Palestijnen. Volgens voorman Simon Schoon maakt Nes Ammim zich niet schuldig aan anti-judaïsme. Veel enthousiasme weet het dorp in Nederland niet meer te genereren.

Schoon: Tussen Joden, christenen en Palestijnen

Simon Schoon (64) was tot 2006 hoogleraar Verhouding jodendom en christendom in Kampen. Hij was in 1981 oprichter van het Overlegorgaan van Joden en christenen (Ojec), waarvan hij tien jaar voorzitter was. Schoon werd in 1974 aangesteld als gereformeerd predikant in Nes Ammim, de enige christelijke mosjav (dorp) van Israël, in 1963 opgericht voor de dialoog tussen Joden en christenen. Met zijn gezin woonde en werkte hij er tot 1981.

In de eraast gelegen kibboets woonden overlevenden van de Shoah, 'uit het getto van Warschau, met zo'n nummer in hun arm gekerfd'. Schoon maakte zo het samenleven van christenen en Joden mee én de spanning tussen Joden en Palestijnen in Galilea, met in 1977 de Palestijnse opstand tegen de Israëliëse landonteigening, waarbij mensen omkwamen. Schoon omschrijft zijn ervaringen daar als 'heel verwarrend'.

met Amos Oz te zeggen, dat Joden en Palestijnen sloten vol koffie met elkaar kunnen drinken, maar dat het conflict dan nog steeds bestaat? De Joden willen het land en de Palestijnen willen het. Daar helpt geen groepstherapie tegen. En was Nes Ammim er niet in de eerste plaats om solidariteit met het volk Israël te betuigen?

Schoon: „Dat praten niks helpt en dat ons werk een druppel op een gloeiende plaat is, dat hoor ik natuurlijk vaak. Maar als die druppel er niet is, is het helemaal triest. En wat is het alternatief. Op de barricades? Bommen? Ik denk dat we een belangrijke bijdrage leveren aan het bij elkaar brengen van mensen.

Ik wil niet beweren dat Nes Ammim problemen de wereld uit kan helpen, maar we proberen het netwerk uit te breiden. In Jeruzalem, Betlehem en Ramallah struikelen de hulporganisaties en NGO's over elkaar heen. In het noorden van het

land is dat anders, terwijl juist daar de bevolking gemengd is. De rellen in Akko zijn wereldnieuws geworden. Dat is vlakbij Nes Ammim. Er zit hier veel haat, wrok en vergelding onder de oppervlakte.

Juist in die situatie is dat dialoogwerk uitermate belangrijk en biedt Nes Ammim unieke mogelijkheden.”

De kritiek van Nes Ammim op Israël zou anti-judaïsme nieuwe stijl zijn

De solidariteit met Israël is 'geleefd solidariteit', zegt Schoon. Met alle inwoners, dus met Joden en Palestijnen. Daarmee bedoelt hij dat Nes

Ammim niet alleen een onderwijsinstituut is waar studenten de theorie van het Joodse volk leren. De vrijwilligers van Nes Ammim wonen en werken in Israël, staan middenin de spanningen en hebben in de Libanonoorlog in de schuilkelders gezeten. „Als dat geen solidariteit is.”

Dat neemt niet weg dat het wantrouwen in Israël niet minder is geworden. De overdadige kritiek op Israël wordt uitgelegd als anti-judaïsme in een nieuw jasje. Zit daar een kern van waarheid in?

Schoon: „Ik betwijfel het. Ik denk dat de kritiek soms te maken heeft met anti-joodse vooroordelen maar meestal met terecht bezwaren tegen het Israëliëse beleid. Overigens hoor ik binnen Israël zelf vaak nog scherper kritiek. Die interne discussie wordt in alle hevigheid gevoerd in ontmoetingen binnen Nes Ammim. Dat wij eraan kunnen meehelpen die discussie te bevorderen, dat vind ik een goede zaak.”